

Maxima nevarēja nesagrūt

Antra GABRE

Zolitūdes traģēdijas krimināllietu tiesā sāks skatīt 8. decembrī – gandrīz divus gadus pēc 54 cilvēku bojāejas sagruvušā veikala Maxima drupās. Vēl tiesa nav sākusies, kur nu beigušies, bet kļūst zināmi arvien jauni fakti saistībā ar 2013. gada 21. novembrī notikušo traģēdiju.

Zolitūdē sagruvušā veikala Maxima jumts nevarēja nesabrukt, jo jumtu balstošo kopņu nestspēja tikusi pārsniegta vairākas reizes, vēsta ziņu aģentūra LETA, atsaucoties uz žurnālā *Ir* publicēto informāciju. Veikals esot sācis grūt kopš tā uzbūvēšanas, un 21. novembris varēja pienākt arī agrāk – jebkurā citā datumā.

Kļūdas pašos pamatos

Sākotnēji ēkai bija plānotas viengabala kopnes, bet vēlāk projekta gaitā tās tika sadalītas. Pat ja konstrukcijā tiktu izmantota vienkopnes, nevis divdaļīgas, neparedzēto smagumu neizturētu neviena no tām, saka būvzinātnieks Sergejs Meierovics.

Savukārt būvzinātnieks ar vairāk nekā 50 gadu darba stāžu būvniecībā Jānis Lancers ir skeptiskāks. Viņš šaubās, vai pārslodze tiešām bijusi septiņas reizes lielāka un līdz ar to – cik precīzi ir veikti aprēķini. «Tad jau ir projektētājs, ir būvnieks, ir eksperti laiž grīstē,» viņš noteic, piebilstot, ka seko līdzīgai tikai tam, ko raksta presē, jo pašam citas informācijas neesot. Tomēr abi speciālisti ir vienprātīgi, ka būvniecībā valdošais kontroles un atbildības trūkums ir novedis pie cilvēku bojāejas.

Uz papīra gludi rēķini

Būvniecības dokumentos atrodama informācija, ka savienojuma mezgls jumtā noturēs 316,7 tonnas, kaut gan tā nestspēja bija tikai 44,85 tonnas. Izrādās, ka pirms metāla konstrukciju izgatavošanas vairākkārt – piecas reizes – pārskatīti kopņu risinājumi un mainītas gan slodzes uz pārseguma paneļiem, gan kopņu apakšējā savienojuma mezgls, kas neizturēja un salūza. Kāds celtnieks *Neatkarīgajai* sacīja, ka bijis neprāts uz veikala jumta iekārtot rotaļu laukumu, savest zemi, kur nu vēl stādīt kokus, ja vien konstrukciju nestspēja nebija aprēķināta ar ļoti lielu, pat desmitiem reižu, rezervi.

Lai pietiktu sviestīgam

Kāpēc vispār projektā bija kaut kas jāmaina? «Jebkurš spēles dalībnieks var piedāvāt izmaiņas projektā, ja ir argumenti, kāpēc tas jā dara,» saka S. Meierovics. Pārskat

tot Zolitūdes traģēdijai veltītās publikācijas, atrodama informācija, ko sniedzis atbildīgais būvzinātnieks Ivars Sergets. Metālkonstrukcijas nācies pārprojektēt tāpēc, ka ražotājs lielās vienkopnes sijas neesot varējis piegādāt uz būvlaukumu. Tādu argumentu ar sašutumu noraida gan S. Meierovics, gan J. Lancers. Padomju laikā, kad tehniskās iespējas bijušas daudz niecīgākas, ir pārvestas pat ļoti garas – līdz 36 metriem – kopnes, kā arī balķi, lai Brīvības muzejā uzbūvētu vēsturisku ēku. Nekādu problēmu.

J. Lancers pieļauj, ka projekta īstenošanas laikā katrs cenšas kaut ko izdarīt lētāk, «lai paliktu arī sviestīgam uz maizītes». Pat tad, ja darbu veicējs un projektētājs sagudro kaut ko mainīt, pasūtītājam ir jābūt savam tehniskajam uzraudzīgam, kurš seko līdzīgai, kas un kā tiek darīts. Jautājums tikai, cik zināms šis kontrolētājs ir un cik kārtīgi viņš pilda savus pienākumus. Abi būvzinātnieki uzsver, ka šie pienākumi jāveic speciālistam, kurš saprot, kas būvlaukumā notiek. J. Lancers ir pat striktāks – viens cilvēks nevarētu būt atbildīgs par projekta izpildi, tai jābūt juridiskai personai, kas algo profesionāļus attiecīgajās jomās. «Bet šodien mums nav inženieru, mums ir mēdžeri. Neviens neiedziļinās, kas notiek,» tāds ir J. Lancera viedoklis.

«Ja ģenerāluzņēmējs darbojas kā inženieru birojs, kas savāc papīrus, izraksta rēķinus, kaut ko apmaksā un, nav noslēpums, uzvārās uz apakšuzņēmēju rēķina, tad tā ir absurda situācija,» vēl vienu akmeni (bez)atbildības dārzīnā iemet S. Meierovics.

Vainīgo lai atrod tiesa

S. Meierovics stāsta, ka būvuzraugs Mārtiņš Draudiņš, kas pavarī šajā lietā saukts pie kriminālatbildības par būvniecības noteikumu pārkāpumiem un kuru S. Meierovics raksturo kā godprātīgu cilvēku, esot divas reizes līcis pārbaudīt konstruktīvos elementus, taču «viņu neviens neesot ņēmis vērā».

Šķetinot veikala sabrukšanas lietu, konstatēts, ka apmēram mēnesi pirms traģēdijas arī būvdarbu vadītājs lūdzis I. Sergetam vēlreiz pārbaudīt, vai esošās slodzes nepārsniedz projektētās. Novembrī, divas dienas pēc kārtējās sapulces, kurā būvnieki saņēmuši atbildi, ka viss ir kārtībā, veikala jumts iegruva. Tagad notiek utošanās par to, vai skrūves atbilda prasībām un vai to skaits bija pietiekams, jo neviens no deviņiem cilvēkiem, kam šajā lietā uzrādītas apsūdzības, savu vainu neatzīst.

J. Lancers līdzjūtīgi nopūšas: «Nesaprotu, kā tiesa varēs izspriest, kurš vainīgs, jo te ir kolektīva atbildība. Un, ja ir kolektīva atbildība, tad tā kļūst par bezatbildību.» ■